

Foto CLM

'Biolandbouw en Ecologische Hoofdstructuur bijten elkaar niet'

Positieve relatie met EHS

Allerlei particuliere en overheidsinspanningen in binnen- en buitenland hebben geleid tot het behoud van een netwerk aan gebieden waarbinnen vooral natuurkwaliteit centraal staat. Dit netwerk heet de EHS, de ecologische hoofdstructuur. De biologische landbouw kan hierin een belangrijke taak vervullen.

De vroege waterstaatswerken werden na de Gouden Eeuw steeds betrouwbaarder en beter te beheren, waardoor Nederland echt een polderland werd. De kunst-mest verving geleidelijk uiteenlopende technieken van inundatie (overslibbing, afzetting organisch materiaal), bodemrijping ten voordele van stikstof, inzet van vlinderbloemigen, inzet van stadsafval, stratendrek, pijpenkopaarde, afval van industrie en allerlei organische mest, potstalproducten en heide- en zodenplagsel. Waterhuishouding en kunstmatige bemesting zorgden rond het einde van de negentiende eeuw voor het definitieve afscheid van landbouw die verbonden was met de vruchtbaarheid van de oorspronkelijke bodem.

Hiermee werd ook de bijl gelegd aan de wortel van de boom die de landbouw met de natuur verbond. Immers veel natuur was in vele eeuwen ontstaan uit het samenspel van boer, grond en natuur. Misschien was wel 85% van de natuur op het droge een zogenaamde halfnatuur, waarbij wilde planten en dieren zich spontaan voegden in een landschappelijk raamwerk dat geheel door toedoen van de boeren haar karakteristieke vormen gekregen had. De rest, zo'n 15% van het land en verder veel moeras- en waternatuur bestond vooral uit tamelijk veel wildernis, die soms nog voor veen, bagger en kalkhoudend materiaal werd geëxploiteerd.

Biodiversiteit

Het is daarom niet vreemd dat vanaf begin 1900 de natuurbescherming voortkwam uit het besef dat voortgaande exploitatie en steeds intensiever landgebruik uiteindelijk zou kunnen leiden tot het verloren gaan van heel veel kenmerkende biodiversiteit en karakteristieke landschappen. Kritische weidevogels leken geen toekomst meer te hebben, de akkerflora zou verarmen tot een paar algemene soorten en het platteland van Limburg, Friesland, Gelderland en Groningen zou één pot nat worden.

Gelukkig is het niet zover gekomen. Talrijke particuliere en overheidsinspanningen hebben inmiddels in het binnen- en buitenland geleid tot het behoud van veel verscheidenheid en het in principe veiligstellen van een netwerk aan gebieden waarbin-

nen vooral natuurkwaliteit centraal staat. Dit netwerk heet de EHS, de ecologische hoofdstructuur.

De rijksoverheid en andere overheden hebben zich tot doel gesteld deze EHS met een aantal maatschappelijke partners veilig te stellen en te beheren. Na decennia grote partijen als SBB, Natuurmonumenten en de landschappen bevoordeeld te hebben, worden ook steeds meer – maar mondjesmaat – particuliere initiatieven gehonoreerd. Voorbeelden vinden we in Overijssel met de Stichtingen Twickel en IJsslelland-schap, die de publieke natuurdoelstellingen realiseren door hier samen met boeren aan te werken: de boeren realiseren de natuur; 'boeren-voor-natuur'.

Boeren voor natuur

Waar ooit de landbouw aan de basis van de natuurkwaliteit stond, daar zien we nu weer voor de landbouw een rol weggelegd. Dat is echter niet de rol voor de landbouw zoals die in haar grootschaligheid is 'weggegroeid' van de natuur. In samenhang met de realisatie van de EHS zien we een goede plek voor 'boeren-voor-natuur' en diverse taken waar ANV's (Agrarische natuurverenigingen) en biologische boeren een uitdrukkelijke rol in kunnen spelen. De 'bioboeren' vragen immers organisch materiaal voor de akkerbouw en ruimte voor extensief landgebruik. Maar vooral de milieudruk op hun bedrijven past uitstekend bij milieucondities die goed zijn voor een duurzame EHS.

Functionele symbiose

Binnen deze groep boeren zijn er inmiddels een paar druk doende om een door Alterra voorgestelde natuur- en landschapsnorm door te ontwikkelen, een norm die uitstekend past bij het overheidsbeleid om ruimtelijke en ecologische kwaliteit op het platteland te behouden en te vergroten, zo mogelijk met een bijzondere vergoeding.

Die kwaliteit zou moeten gaan samenhangen met de EHS en het raamwerk van ons oppervlaktewaterstelsel. Het streven zou moeten zijn om op termijn één groot robuust, klimaatbestendig raamwerk van blauwgroene dooradering te krijgen waarin partijen in een soort functionele en ruimtelijke symbiose samenwerken. Met 'functionele symbiose' doelen we erop dat in de toekomstige dooradering met 5% landschapselementen predatoren van bijvoorbeeld plaaginsecten kunnen huizen. Met 'robuust' duiden we op langdurig ecologisch werkzaam, economisch rendabel en maatschappelijk geaccepteerd raamwerk. En met 'klimaatbestendig' willen we aangeven dat deze dooradering bij klimaatverandering tegen een stootje kan. De biologische landbouw, met haar op kringlopen gebaseerde werkwijze, past hier heel goed bij. En individuele bio-ondernemers kunnen hier, door samen te werken met terreinbeherende organisaties, structureel een inkomstenbron van maken die ecologisch een sterke uitstraling heeft. Biolandbouw en de EHS bijten elkaar niet! ■

Meer info hierover in publicaties van Anton Stortelder e.a.

Biologische Wijngaard De Amsteltuin pacht grond van Staatsbosbeheer en Groengebied Amstelland.

Foto Peter Bakker

Blaarkoppen en lakenvelders begrazen Renkummer Beekdal.

Foto CLM

Bio di-vers

De laatste tijd stuiten we steeds vaker op de vraag of we als ons als bio nog wel voldoende onderscheiden. Worden we ondergesneeuwd door tussensegmenten, zoals streekproducten en allerlei labels die appelleren aan gezond of duurzaam? Deze vraag getuigt van enige angst voor de toekomst van onze biologische markt.

Ik deel die angst in het geheel niet. Kort geleden kwam het LEI naar buiten met onderzoek dat mij sterkte in mijn overtuiging. Ditmaal werd het onderzoek afgenomen bij consumenten die geen bio of fair trade kopen. De opvallende conclusie was dat deze burgers de bewuste keurmerken wel kennen én dat ze in toenemende mate ontevreden zijn over hun eigen aankopen. Nu moeten ze dus nog een klein duwtje krijgen om dat aankoopgedrag te kantelen. Ook de kopers van tussensegmenten zijn onze toekomstige klanten. Veel mensen die op streekmarkten en/of versmarkten hun producten kopen, verwachten dat het biologisch is, dus hebben de partijen een afbreukrisico als blijkt dat het niet biologisch is.

Volgens mij is de biologische sector toonaangevend duurzaam, gezond, vers, smaakvol en ook nog dichtbij huis geproduceerd. Deze voorsprong geven we niet zomaar prijs en het moment is dichtbij om de pakweg 25% van de consumenten die op zoek zijn naar 'het goede willen doen' aan ons te binden.

Tot nu toe is het een sluimerende onderstroom die zomaar kan kantelen naar een bovenstroom (denk maar aan Obama), zodat er een groene epidemie ontstaat. En dat kunnen wij mede aanjagen. Er is onmiskenbaar vraag naar producten die eerlijk, puur, smaakvol en authentiek zijn en uit de omgeving komen. Daar hoort een transparante marktketen bij, zodat we ook wegblijven van de productie met de laagste kostprijs.

Om in de sfeer te blijven van dit themanummer van Ekoland: Elke biologische hap levert je een mooi landschap

Kees van Zelder

Vicevoorzitter Vakgroep Biologische Landbouw LTO/Biologica